

Raadsvoorstel-advies

Aan:	de gemeenteraad	Van team:	
Portefeuillehouder:	Wethouder Van Diepen	Adviseur:	Mundel van Wezenbeek
Betrokken portefeuillehouder:	Wethouder Bais	E-mail:	m.van.wezenbeek@denhelder.nl
Classificatie:	Openbaar	Kenmerk:	0000153154
		Datum voorstel:	
Onderwerp:	Voorstel tot het vaststellen van de Subsidieverordening Isolatieaanpak Den Helder 2024-2026		

Publiekssamenvatting:

De gemeente ondersteunt woningeigenaren bij het isoleren van hun woning. Voor veel woningeigenaren zijn de kosten en de inzet die hiermee gemoeid gaan een struikelblok. Daarom wil de gemeente via de Isolatieaanpak woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen met een WOZ-waarde van maximaal € 429.300 ondersteunen bij het isoleren van hun woning. Dit gebeurt zowel via subsidie als ontzorging. Het doel is om hiermee minstens 1.477 woningen in de gemeente Den Helder te isoleren.

Geadviseerd besluit:

Het college besluit de gemeenteraad voor te stellen:

de 'Subsidieverordening Isolatieaanpak Den Helder 2024-2026', zoals opgenomen in bijlage 1, vast te stellen.

Aanleiding en context

In 2019 is het Nederlandse Klimaatakkoord afgesloten. Hierin staan maatregelen die we tot 2050 in ons land nemen om onze klimaatdoelen te bereiken en klimaatverandering zo snel mogelijk tegen te gaan. Voor de gebouwde omgeving moeten bestaande woningen worden verduurzaamd. Veel van de werkzaamheden om dit te bereiken belegt de Rijksoverheid bij gemeentes.

De gemeente Den Helder pakt dit ook op. Al jaren worden er maatregelen ingezet en projecten uitgevoerd om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. Zoals bijvoorbeeld via de – meestal renteloze – Woonlening, eerdere jaren via de Isolatiesubsidie, Duurzaam Bouwloket als energieloket, informatieavonden, mobiele showroom in de wijken, adviesgesprekken (telefonisch, aan huis of op spreekuur), de energie- en warmtecoaches, het delen van ervaringen tussen bewoners en bijvoorbeeld inkoopacties voor energiebesparende maatregelen, zonnepanelen en warmtepompen.

Het beperken van de energievraag is urgent, ook omdat de energieprijzen zijn gestegen. Ondersteuning is hard nodig, want van de koopwoningen in Nederland heeft bijna een derde een energielabel D of slechter. Veel huishoudens zijn daarmee kwetsbaar voor een hoge energierekening. Zonder overheidsingrijpen komt het isoleren van woningen bij deze huishoudens onvoldoende snel tot stand.

Daarom heeft het Rijk het Nationaal Isolatieprogramma opgesteld. Hierin zijn voor 2022, 2023 en 2024 financiële middelen beschikbaar gesteld. Ook voor de komende jaren weten we dat nieuwe middelen komen. Deze zijn bedoeld voor het ondersteunen van woningeigenaren via ontzorging en het daadwerkelijk nemen van isolatiemaatregelen. In het bijzonder voor de woningen die slecht geïsoleerd zijn, gedefinieerd als de woningen met een energielabel D, E, F en G. De insteek is om vooral de eigenaren te ondersteunen die moeite hebben om zelf hun woning te isoleren. Hiermee worden de woningen verduurzaamd waar de nood hiertoe het hoogst

is. Zodat woningeigenaren besparen op hun energiekosten.

Doelen en resultaten

Het doel is om slecht geïsoleerde woningen energiezuiniger te maken en daarmee de energiekosten, in het bijzonder bij huishoudens met een (grote) kans op energiearmoede te laten dalen. De resultaten die we willen bereiken zijn:

- minstens 110 slecht geïsoleerde koopwoningen van huishoudens met een (grote) kans op energiearmoede verbeteren met minimaal één isolatiemaatregel;
- minstens 1.167 slecht geïsoleerde koopwoningen met een WOZ-waarde lager dan € 223.000 verbeteren met minimaal één isolatiemaatregel;
- minstens 200 slecht geïsoleerde woningen met een WOZ-waarde tussen € 223.000 en € 429.300 verbeteren met één isolatiemaatregel.

Kaders en omstandigheden

Programma Duurzaamheid 2024-2027

In 2024 is het Programma Duurzaamheid door de gemeenteraad vastgesteld. In het programma komen de thema's energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire samenleving, biodiversiteit en duurzame mobiliteit aan bod. De gemeente zet onder andere sterk in op het isoleren en verduurzamen van woningen. Onderdeel van het programma is deze Isolatieaanpak, de warmtetransitie en het uitvoeringsplan Duurzaam Rondkomen 2.0.

Uitvoeringsplan Duurzaam rondkomen 2024-2025

Het Rijk heeft in 2022 en 2023 via de SPUK (specifieke uitkering) 'Aanpak Energiearmoede' financiële middelen aan de gemeente Den Helder toegekend. In 2024 is de aanpak voortgezet in een bredere aanpak vanuit het uitvoeringsplan Duurzaam Rondkomen 2.0 (2024-2025). Deze aanpak is vooral gericht op huurders met een grotere kans op energiearmoede die in aanmerking komen voor energietoeslag. In deze Isolatieaanpak is daarom aansluitend gekozen om ook woningeigenaren met een grotere kans op energiearmoede die in aanmerking komen voor energietoeslag te ondersteunen.

Aanvraag Volkshuisvestingsfonds 2024

Vanuit de gemeente Den Helder loopt op dit moment een aanvraag bij het Volkshuisvestingsfonds van het Rijk. Eind 2024 krijgt de gemeente uitsluitsel of de aanvraag aan de gemeente wordt toegekend. Bij toekenning van de subsidie kunnen fysieke ingrepen in particuliere woningen worden gefinancierd, echter betreffen dit geen verduurzamingsmaatregelen. Beide aanpakken kunnen elkaar versterken, daarom wordt daar waar mogelijk aansluiting gezocht tussen het Volkshuisvestingsfonds en de Isolatieaanpak.

Transitievisie Warmte Den Helder 2021

Het isoleren van woningen is een essentiële eerste stap ter voorbereiding op een andere duurzame warmtesysteem, zoals een warmtenet of een (hybride) warmtepomp.

Woonvisie Den Helder 2020-2025

Onderdeel van de kern en koers van de Woonvisie Den Helder 2020-2025 is duurzaam wonen door het stimuleren van energiebesparing en energietransitie in de bestaande woningvoorraad, energiezuinige nieuwbouw, duurzame woon- en leefomgeving.

Klimaatakkoord 2019

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 7 miljoen woningen van het aardgas af moeten zijn. Als eerste stap moeten in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn.

Gemeentewet en Algemene wet bestuursrecht

De grondslag voor de subsidieverordening ligt in de artikelen 149 van de Gemeentewet (*de raad maakt de verordeningen die hij in het belang van de gemeente nodig oordeelt*) en 4:23 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht (*een bestuursorgaan verstrekt slechts subsidie op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt*).

Argumenten en alternatieven

De gemeente Den Helder ondersteunt huiseigenaren bij het isoleren van hun woning door structureel hun energielasten te verlagen.

In 2021 zijn de energieprijzen fors gestegen. Daardoor hebben veel huishoudens zich moeite met het betalen van hun energierekening. De Rijksoverheid is daarin tegemoetgekomen door energietoeslag te verstrekken aan mensen met een grotere kans op energiearmoede en door het instellen van prijsplafonds op de energieprijzen.

Sinds 2024 zijn er geen energietoeslagen en prijsplafonds op de energieprijzen meer. Het is dus essentieel om huishoudens te helpen om energie te besparen. Isoleren is dé manier om energie te besparen. Dit is direct ook

structureel, aangezien alle toekomstige jaren de bewoner profijt heeft van de beter geïsoleerde woning en minder hoeft te stoken om de woning te verwarmen.

De subsidie uit de Subsidieverordening Isolatieaanpak Den Helder 2024-2026 helpt daarbij. Hiermee komt de gemeente eigenaar-bewoners van bestaande slecht geïsoleerde woningen met een WOZ-waarde tot maximaal € 429.300 (grens Nationale Hypotheek Garantie) tegemoet om hun woning te isoleren. De gemeente ondersteunt hen via een subsidie voor het nemen van isolerende (en eventueel ventilerende) maatregelen. De subsidie is aan te vragen voor grote isolerende maatregelen, zoals spouwmuurisolatie, vloer- of bodemisolatie, dakisolatie of HR++ glas. Ook is de subsidie aan te vragen voor energiezuinige ventilatiemaatregelen.

Mensen met lage inkomens in slecht geïsoleerde woningen hebben vaak het meeste moeite om hun energierekening te betalen. Om die reden helpt de gemeente deze huiseigenaren nog meer. Deze ruimte is er ook, dankzij de bijdragen die gemeente Den Helder van het Rijk heeft ontvangen voor het isoleren van woningen en voor mensen met een grotere kans op energiearmoede. Om deze gelden zo goed mogelijk te verdelen en daar terecht te laten komen waar ze het hardst nodig zijn, zijn er de volgende (sub)doelgroepen:

1. woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen (energielabel D, E, F en G) die energietoeslag hebben ontvangen, of in schuldhulpverlening of in een schuldsanering zitten. Zij komen in aanmerking voor een subsidie van € 5.000. Er is ruimte om minstens 110 huishoudens te helpen.
2. woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen (energielabel D, E, F en G) met een lagere WOZ-waarde dan € 223.000 (de gemiddelde WOZ-waarde van gemeente Den Helder). Zij komen in aanmerking voor een subsidie van € 1.500. Er is ruimte om minstens 1.167 huishoudens te helpen.
3. woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen (energielabel D, E, F en G) met een WOZ-waarde tussen € 223.000 en € 429.300. Zij komen in aanmerking voor een subsidie van € 750. Er is ruimte om minstens 200 huishoudens te helpen.

De subsidie kan worden ingezet wanneer de bewoner ervoor kiest om de maatregelen uit te laten voeren door een bouwbedrijf, maar ook (tot een maximaal bedrag) wanneer de bewoner kiest voor doe-het-zelf isoleren. Daar waar de gemeentelijke subsidie nog niet toereikend is, zijn er mogelijkheden om de subsidie te combineren met (landelijke) subsidies en leningsmogelijkheden.

Zo zijn er ruimschoots mogelijkheden voor huishoudens in de doelgroepen om hun woning te isoleren met één, soms zelfs twee isolerende maatregelen.

Met deze Isolatieaanpak verwachten we veel huiseigenaren te bereiken die hun woning gaan isoleren.

Deze Isolatieaanpak is niet alleen gericht op het bieden van een financiële tegemoetkoming bij het isoleren, maar ook op ontzorging. Via persoonlijke aandacht en begeleiding wil de gemeente deze woningeigenaren ontzorgen in het nemen van isolerende maatregelen. We denken dat dit van belang is, omdat bij deze doelgroep vaak 'de batterij leeg is'. De bewoner wordt ontzorgd via een intermediair, die via een Europese aanbesteding wordt geworven. De aanbesteding wordt voorbereid na vaststelling van de Isolatieaanpak door het college en start na vaststelling van de subsidieverordening door de gemeenteraad.

De bewoners uit de (sub)doelgroepen 1 en 2 kunnen een bezoek van een energieadviseur aanvragen. Tijdens dit energieadvies aan huis onderzoekt de energieadviseur welke mogelijke isolatiemaatregelen geschikt zijn voor de woning en welke besparing bereikt kan worden. Hiervan ontvangt de bewoner een korte rapportage, inclusief een of meerdere offertes met betrekking tot de meest geschikte maatregelen. De aangeboden offertes zijn afkomstig van door de intermediair geselecteerde bedrijven, welke door het college worden aangewezen.

Ook wordt voor de bewoner in beeld gebracht welke subsidiemogelijkheden er zijn. Wanneer de bewoner kiest voor dit aanbod, wordt de subsidie in mindering gebracht op de factuur die de bewoner ontvangt. De bewoner krijgt dus zowel ondersteuning in het voortraject, tijdens het aanvragen van de subsidie én hoeft de isolatie maatregelen niet voor te financieren.

Overigens kan de bewoner ook voor een ander isolatiebedrijf kiezen. In dat geval moet bewoner wel voorfinancieren: het subsidiebedrag wordt dan niet meteen op de factuur in mindering gebracht. Ook moet de landelijke subsidie dan zelf worden aangevraagd. Voor een verdere opzet van de Isolatieaanpak, verwijzen we naar het Uitvoeringsplan Isolatieaanpak (bijlage 2).

Deze Isolatieaanpak is in overeenstemming met de Wet natuurbescherming.

Vanaf 1 januari 2017 geldt de Wet natuurbescherming (Wnb), welke vanaf 1 januari 2024 is opgegaan in de Omgevingswet als aanvullingsspoor Natuur. De Wnb beschermt alle inheemse in het wild levende diersoorten en hun rust- en verblijfplaatsen. In de praktijk betekent dit dat bij buitendak- en spouwmuurisolatie de woningeigenaar eerst ecologisch onderzoek moet laten uitvoeren en indien nodig maatregelen moet nemen om dieren te beschermen. Als dat niet mogelijk is, moet een vergunning worden aangevraagd bij de provincie.

Gemeenten kunnen hierin faciliteren door voor de gehele gemeente of een gedeelte ervan een ontheffing aan te vragen op grond van de Wnb. Hiervoor is een soortenmanagementplan (SMP) nodig. Dit houdt in dat de gemeente dan het ecologisch onderzoek doet voor een gebied. Vervolgens vraagt de gemeente de ontheffing aan waardoor individuele bewoners dit niet zelf hoeven te doen. Hierdoor kunnen woningeigenaren in dit gebied hun woning na-isoleren binnen de wet, zonder geconfronteerd te worden met hoge kosten voor onderzoek en ontheffing of boetes bij niet naleven ervan.

Het opstellen van een SMP opstellen en het aanvragen van een vergunning bij de provincie kan enkele jaren duren. Tot die tijd wordt gewerkt conform de landelijke- en provinciale richtlijnen. Dit houdt in dat er in deze Isolatieaanpak gewerkt wordt volgens de Landelijke aanpak Natuurvriendelijk Isoleren en dat slechts 6% van de grondgebonden particuliere koopwoningen per CBS buurt geïsoleerd mogen worden.

Het is ook mogelijk voor gemeenten om een tijdelijke Wnb vergunning bij de provincie aan te vragen aan de hand van een pre-SMP. De Europese aanbesteding voor het opstellen van een pre-SMP en SMP's voor de gemeente Den Helder wordt nu doorlopen. Doel is om begin 2025 een tijdelijke vergunning bij de provincie aan te vragen. Dan moet er nog steeds geïsoleerd worden volgens de uitgangspunten van Natuurvriendelijk Isoleren, maar mag er gedurende twee jaar 30% van de grondgebonden woningen per buurt geïsoleerd worden.

De AVG wordt bij deze Isolatieaanpak in acht genomen.

De (sub)doelgroepen van de Isolatieaanpak komen in aanmerking voor subsidie en ontzorging. Wie in de doelgroep valt, wordt op basis van meerdere criteria geselecteerd. Eén van deze criteria is het ontvangen van energietoeslag, gelieerd aan energiearmoede. De energietoeslag was een tegemoetkoming voor de hoge energierekening. De middelen die we nu vanuit het Rijk inzetten zijn ook bedoeld voor het tegengaan van energiearmoede. Vanuit deze insteek is er dus doelbinding. Zo kunnen de adresgegevens die voor de energietoeslag zijn gebruikt ook worden ingezet voor de Isolatieaanpak. Belangrijk daarbij is om aan te geven dat bewoners van andere woningen (die niet in aanmerking komen voor deze hoge subsidie) er geen schade of hinder van ondervinden dat een ander deze (hogere) tegemoetkoming krijgt.

De andere criteria die bepalen wie in de doelgroep van de Isolatieaanpak valt en dus subsidie en ontzorging ontvangen, richten zich meer op het type woning. De doelgroep voor de subsidie zijn eigenaar-bewoners van koopwoningen, waarbij het energielabel of het bouwjaar van de woning bepaalt of een woning wel of niet in aanmerking komt en vervolgens de WOZ-waarde bepaalt hoeveel subsidie en ontzorging een bewoner kan ontvangen. We gebruiken hiervoor data, waarbij we ons in eerste instantie richten op woningen (en niet op personen). Daarmee maken we dus geen inbreuk op de privacy van de bewoners.

Pas als een bewoner zich aanmeldt, is er een verplaatsing van werken met adresgegevens naar werken met persoonsgegevens. Uiteraard wordt hier zorgvuldig mee omgegaan. Hiervoor sluiten we een verwerkersovereenkomst af met de intermediair en zijn onderaannemers bij de Isolatieaanpak.

Op deze wijze maken we een keuze op basis van adresgegevens en werken we uiteindelijk met persoonsgegevens. De wijze waarop dit ingestoken is, is met respect voor menselijke autonomie, het voorkomen van schade of hinder, waarbij een eerlijk, transparant en verklaarbaar algoritme is meegenomen. Vals negatieven, huishoudens die buiten de boot vallen doordat ze geen energietoeslag hebben ontvangen, maar wel in de doelgroep vallen omdat ze een slecht geïsoleerde koopwoningen hebben en in de schuldhulpverlening- of schuldsanering zitten worden toegelaten tot subdoelgroep 1 en ook actief benaderd. Daarnaast benaderen we bewoners niet enkel via gerichte communicatie is (zoals een brief aan huis), maar ook via andere communicatiekanalen. Bewoners kunnen zich dus ook zelf melden.

Alternatief

Een alternatief zou zijn om de Isolatieaanpak niet uit te voeren. De gemeente Den Helder heeft financiële middelen van het Rijk gekregen om woningen te isoleren en om mensen in energie armoede te helpen. Wanneer deze niet ingezet worden, moeten deze gelden aan het Rijk worden terugbetaald.

Duurzaamheid

Woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen met een maximale WOZ-waarde van € 429.300 kunnen hun woning isoleren waarbij ze zowel hulp als subsidie van de gemeente krijgen.

Bestuurlijke vernieuwing

Bestuurlijke vernieuwing is niet van toepassing.

Financiële consequenties

Verwachte kosten

Voor deze Isolatieaanpak wordt een Europese aanbesteding doorlopen. Na de aanbesteding is er meer zicht op de kosten. Welke vervolgens weer afhankelijk zijn van hoeveel huishoudens instappen.

Voor een inschatting van de kosten is de een raming opgesteld, verdeeld over de volgende posten:

- Ontzorging: de hoogte van deze uiteindelijke kosten hangt ook af van hoeveel bewoners instappen.
- Subsidie: per (sub)doelgroep wordt in de verordening een subsidieplafond bepaald.
- Project- en communicatiekosten: bedoeld om het project uit te voeren en om onder de aandacht te brengen.

		Begroting	Totaal
Ontzorging			€ 331.306
	Energieadviezen aan huis (1.961)	€ 220.556	
	Afhandeling subsidieaanvragen (1.477)	€ 110.750	
Subsidieplafonds			€ 2.450.000
Subdoelgroep 1	Koopwoningen met energielabel D, E, F of G van huishoudens met kans op energiearmoede (€ 5.000)	€ 550.000	
Subdoelgroep 2	Koopwoningen met energielabel D, E, F of G en een WOZ-waarde lager dan € 223.000 (€ 1.500)	€ 1.750.000	
Subdoelgroep 3	Koopwoningen met energielabel D, E, F of G en een WOZ-waarde tussen € 223.000 en € 429.300 (€ 750)	€ 150.000	
Project- en communicatie			€ 182.831
	Projectmanagement	€ 75.000	
	Communicatie	€ 50.000	
	Onvoorzien	€ 57.831	
Totaal			€ 2.964.137

Beschikbare middelen

Vanuit het Rijk zijn er verschillende middelen beschikbaar die we inzetten voor de Isolatieaanpak. Deze zijn gelabeld. We moeten voldoen aan de voorwaarden die het Rijk hieraan stelt en dit achteraf verantwoorden.

Daarnaast zijn er ook eigen middelen gereserveerd voor deze Isolatieaanpak vanuit het Programma Duurzaamheid 2024-2027. Deze zetten we vooral in voor proces- en communicatiekosten, waardoor de middelen van het Rijk zoveel mogelijk ten goede aan de bewoners komen en het minimaal benodigde aantal te isoleren woningen wordt bereikt.

De verschillende middelen zijn hieronder toegelicht.

	Toegekend bedrag	Bedoeld voor	Bestedingstermijn
Nationaal Isolatieprogramma 2022	€ 290.130	EFG koopwoningen	Voor eind 2025
Nationaal Isolatieprogramma 2023 en 2024	€ 1.972.086	DEFG koopwoningen met een WOZ-waarde lager dan € 429.300	Voor eind 2026
Energiearmoede 2023	€ 601.921	Huishoudens in energiearmoede	Voor eind 2025
Programma Duurzaamheid 2024-2027	€ 100.000	Proces en communicatie	2024 - 2026
Totaal	€ 2.964.137		

De financiering van de Isolatieaanpak is daarmee volledig gedekt vanuit de beschikbare middelen vanuit het Rijk en vanuit het programma Duurzaamheid. Er is geen aanvullende budgetvraag om de Isolatieaanpak uit te kunnen voeren.

Uitvoering en Planning

De verdere voorbereidingen voor de Isolatieaanpak starten direct na het raadsbesluit. Beginnend met de aanbesteding om de intermediair te werven. Daarna worden de voorbereidingen voor het project en de communicatie in gang gezet. In de zomer 2025 start de Isolatieaanpak zelf. Dit is via de inkoopactie en het benaderen van de huiseigenaren. Tot en met december 2026 hebben huiseigenaren de mogelijkheid om gebruik te maken van de subsidie, mits er nog budget beschikbaar is.

De bekendmaking is niet na vaststelling van de verordening, maar voordat de uitvoering start. Omdat vanaf dan de subsidieaanvragen afgehandeld kunnen worden.

Communicatie

De communicatie over de Isolatieaanpak loopt met name tijdens uitvoering van de Isolatieaanpak. Inzet is een heldere en laagdrempelige communicatie, zodat de doelgroep in begrijpelijke taal en waar nodige visuele ondersteuning wordt geïnformeerd over de mogelijkheden en voordelen waarvan ze gebruik kunnen maken.

Dit loopt via drie sporen: gemeente brede communicatie, doelgroepgerichte communicatie en communicatie met partners en ambassadeurs. De gemeente brede communicatie gebeurt via de standaard communicatiekanalen, zoals een persbericht, Stadsnieuws, de gemeentelijke website, de nieuwsbrief energie besparen, de sociale media enzovoort. Daarnaast ontvangen alle bewoners die tot de doelgroep behoren schriftelijke informatie over de Isolatieaanpak en de mogelijkheden om hieraan mee te doen. Informatie over de Isolatieaanpak delen we met partners, zoals het Duurzaam Bouwloket, de warmtecoaches, de energiecoaches en het Sociaal Team.

De Subsidieverordening Isolatieaanpak Den Helder 2024-2026 wordt bekendgemaakt in het elektronisch Gemeenteblad.